

שימוש במצלמות אבטחה ומעקב ובמאגרי התמונות הנקלטות בהן

1. מטרה

- 1.1. לאחרונה הולך וגובר השימוש באמצעים טכנולוגיים לפיקוח ולמעקב חזותי או קולי מרחוק על שטחים ציבוריים ועל מתחמים פרטיים (להלן - **מצלמות מעקב**)¹.
- 1.2. מטרת הנחיה זו היא להבהיר את עמדת רשם מאגרי מידע (להלן - **הרשם**) ביחס לתחולת הוראות חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 (להלן - **החוק**) על שימוש במצלמות מעקב במרחב הציבורי, אשר הצילומים הנקלטים בהן נאגרים במאגרי מידע ממוחשבים.
- 1.3. ההנחיה משקפת את הפרשנות המשפטית שתשמש את רשם מאגרי המידע בעת ולצורך הפעלת מגוון הסמכויות המסורות לו בחוק, לרבות הפיקוח על מילוי הוראות החוק והתקנות שמכוחו, רישום מאגר בפקס המאגרים או ביטול או התלייה של רישום קיים², והטלת קנס מינהלי בגין הפרת הוראות החוק³.

2. רקע

- 2.1. מצלמות מעקב משמשות למגוון רחב של מטרות כגון הגנה על רכוש, מניעת עבירות וגילוי, הכוונת תנועה, שמירה על סדר ציבורי ואף פיקוח על עובדים.
- 2.2. למבט העוקב אחרי בני אדם יש כוח ממשמע וממסטר המשפיע על אופן התנהגותם. השפעה זו עשויה להיות חיובית, כאשר היא מצמצמת התנהגות עבריינית ומזיקה לזולת ולחברה כולה. מנגד, חלק ניכר מהפעילויות הנתפסות באמצעי התיעוד הדיגיטליים הן פעילויות שגרתיות יומיומיות תמימות, שאינן מהסוג שהחברה מבקשת למנוע. בשל כך למעקב המתמיד יש גם השלכה שלילית: לשם המימוש העצמי וההתפתחות האישית זקוק כל אדם למרחב פרטי, בו יוכל להיות הוא עצמו ולהתנסות בחוויות ובהתנהגויות שאינן בהכרח מקובלות על החברה הסובבת אותו - בלא צורך לדווח לאחרים, להסביר ולהצטדק⁴.
- 2.3. במערכות צילום והקלטה דיגיטליות המופעלות כיום קיימות תכונות בסיסיות המאפשרות מפתוח אוטומטי ואפשרויות שלילת מידע לפי פרמטרים כגון חתכי זמן הצילום ומיקומו. במקרים מסוימים אף קיימות יכולות זיהוי אוטומטיות, או אוטומטיות למחצה של אובייקטים שונים בתמונה, כגון פענוח מספר לוחיות זיהוי של כלי רכב או הפרדה של הפרטים המופיעים בתמונה (אנשים, כלי רכב, בעלי חיים וכד').

¹ בעולם קיימים המונחים ו-Closed Circuit Television (CCTV) ו-Video Surveillance.

² סעיף 10 לחוק הגנת הפרטיות.

³ מכוח הסמכות המסורה לו בחוק העבירות המינהליות, התשמ"ו-1985 ובתקנות העבירות המינהליות (קנס מינהלי – הגנת הפרטיות), תשס"ד – 2004.

⁴ להרחבה על ההיבט הפסיכולוגי ועל הצדקות נוספות לזכות לפרטיות ראה מ. בירנהק, "שליטה והסכמה: הבסיס העיוני של הזכות לפרטיות", **משפט וממשל** יא תשס"ח 9, 57.

- 2.4. בנוסף, גם תוכנות לזיהוי פנים אוטומטי הקיימות זה מכבר בשוק, עשויות לספק למערכות הצילום דיוק בזיהוי פנים ברמה הולכת ומשתפרת.
- 2.5. התוצאה אם כך אינה רק תיעוד רציף של אירועים, אלא גם קיום יכולת חיפוש ואיחזור חזקה מאוד ביחס למידע, באופן שהתיעוד יחד עם החיפוש הופך להיות בעל פוטנציאל ניטור ואיתור משמעותי מאוד. זאת כאמור, גם ביחס לפעילויות שהן במרחב הפעילות הלגיטימי של הפרט.
- 2.6. במסגרת הוראות פרק ב' לחוק חלות על בעל מאגר מידע, מנהלו והמחזיק בו מספר חובות מהותיות הקשורות באיסוף המידע ובהחזקתו, והן: חובת מתן הודעה למי שהמידע אודותיו נאסף (להלן - נושא המידע), האיסור על שימוש במידע למטרה שונה מזו לגביה ניתנה הסכמה, החובה לתת לנושא המידע זכות עיון במידע ותיקונו, חובת הסודיות ואבטחת המידע. על בעל מאגר המידע מוטלת גם חובת רישום מאגר המידע.
- 2.7. לפי הגדרות המונחים "מידע" ו"מאגר מידע" בסעיף 7 לחוק, התחולה של פרק ב' בחוק היא על שמירת נתונים על אודות אדם, כאשר המידע אודותיו מזוהה או ניתן לזיהוי. לנוכח מאפייניהן המפורטים לעיל, חלק ניכר מן ההקלטות ממצלמות המעקב הקיימות כיום נכנס לגדר "מאגר מידע" המתייחס למידע מזוהה, או ניתן לזיהוי, אודות אדם, כמשמעותו בסעיף 7 לחוק. בין אלה כלולות:
- 2.7.1. מערכות צילום המפעילות טכנולוגיות זיהוי רכב לפי לוחית רישוי (LPR), אשר כבר כיום מספקות זיהוי אוטומטי ברמת דיוק גבוהה;
- 2.7.2. מערכות אשר לצד הקלט ממצלמות המעקב ניזונות גם ממידע ממאגרים נוספים, באופן בו הצלבת המידע משני המקורות ועיבודו מאפשרים רמה גבוהה של זיהוי האובייקטים המצולמים, למשל צילומים במקום עבודה המוצלבים עם מאגר התמונות המזוהות של העובדים;
- 2.7.3. מערכת מצלמות המפעילה זיהוי פנים אוטומטי ברמת דיוק ממוצעת מינימאלית;
- 2.7.4. מערכות המכילות יכולות ניתוח ושלילת מידע ויזואלי ברמה גבוהה, כגון האפשרות לזהות אובייקטים בתמונה ושלילת אובייקט זהה בתמונות נוספות וכדי המקלות מאוד על תהליך זיהוי אנשים.
- 2.8. זאת ועוד, עצם הידיעה על הימצאותו של אדם במקום נתון ובזמן נתון או עצם חזותו עשויות לכלול נתונים על צנעת אישיותו (כגון עם מי הוא נמצא ובאילו נסיבות), על מצב בריאותו (כגון הימצאות במרפאה), על אמונתו הדתית (הימצאות בבית תפילה של עדה מסוימת או לבוש מסוים של המצולם) וכיו"ב. כל אלה הם נתונים העשויים ללמד על אחד מרכיבי הגדרת המונח "מידע" בסעיף 7 לחוק. קל וחומר שהנתונים הנאגרים בהקלטות מצלמות המעקב נכנסים לגדר "מידע" ואף "מידע רגיש" במערכות בעלות יכולת

טכנולוגית לעקוב אחרי אדם נתון לאורך מסלול תנועתו⁵, או להסיק מידע רפואי מניתוח תמונתו החזותית או מצילום טרמי שלו.

2.9. צילום באמצעות מצלמות מעקב במרחב הציבורי גם יוצר חשש לפגיעה בעצם הזכות לפרטיות, המעוגנת בפרק א' לחוק⁶ ובסעיף 7(א) לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו⁷. לפיכך, כוחם של העקרונות המפורטים בהנחיה זו, שאינם שאובים אך ורק מפרק ב' לחוק הגנת הפרטיות, יפים גם למצלמות שאינן "מאגר מידע" לפי סעיף 7 לחוק.

2.10. עקרון בסיסי אחד בחוק הגנת הפרטיות הוא שאין פוגעים בפרטיות של אדם ללא הסכמתו (סעיף 1 לחוק). לגבי רשויות המדינה כבר הוסיף וקבע בית המשפט⁸ כי "פגיעה בזכות לפרטיות, כמו פגיעה בזכויות האחרות הקבועות בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, מותרת רק "בחוק ההולם את ערכיה של מדינת-ישראל, שנועד לתכלית ראויה ובמידה שאינה עולה על הנדרש, או לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו". כיוון שברוב המקרים כלל לא ניתן לקבל הסכמה מכל מי שפרטיותו תיפגע בשל מצלמת מעקב ברשות הרבים, בוודאי שלא הסכמה מפורשת – ראוי לבחון באספקלריא חוקתית גם הצבת מצלמות במרחב הציבורי **בידי גורם פרטי**⁹.

2.11. בשל האיסור בסעיף 1 לחוק לפגוע בפרטיותו של אדם ללא הסכמתו, כאשר מוצבת מצלמת מעקב יש לידע את הציבור על כך באופן ברור, על מנת לאפשר למעוניין בכך להימנע מהצילום, ובמקביל לייחס לאנשים המצולמים הסכמה מכללא לאיסוף המידע על אודותם ולשימוש בו. הדרישות באשר למקום פרסום ההודעה לציבור, תוכנה של ההודעה ואופן הפרסום נגזרים מהגדרת המונח "הסכמה" בסעיף 3 לחוק הקובע שההסכמה תהיה מדעת.

3. הנחיה

3.1. לאור האמור לעיל, עמדת רשם מאגרי מידע לעניין השימוש הראוי במצלמות אבטחה ומעקב בהתאם להוראות חוק הגנת הפרטיות הינה כמפורט להלן.

3.1.1. קבלת ההחלטה על הצבת מצלמות מעקב

⁵ לעניין זה ראו הגדרת "מידע בעל רגישות מיוחדת", בהצעת חוק לתיקון הגנת הפרטיות (סמכויות אכיפה) (תיקון מס' 12), התשע"ב-2011, הצעות חוק 16.11.2011;

⁶ צילום אדם במצלמה ברשות הרבים, עשוי להגיע כדי "בילוש או התחקות אחרי אדם העלולים להטרידו" לפי סעיף 2(1) לחוק, והוא לכל הפחות יוצר סיכון לפגיעה בפרטיות שעניינה "פרסום תצלומי של אדם ברבים בנסיבות שבהן עלול להשפילו" לפי סעיף 2(4), שימוש בידיעה על ענייניו הפרטיים של אדם שלא למטרה לשמה נמסרה לפי סעיף 2(9), ובנסיבות מסוימות אף כדי פרסומו של עניין הנוגע לצנעת חייו שהאישיים של אדם או למצבו הבריאותי לפי סעיף 2(11) לחוק. תחום הכיסוי של מצלמה המוצבת ברשות הרבים, עלול להיכנס לגדר "צילום אדם כשהוא ברשות היחיד" לפי סעיף 2(3) לחוק.

⁷ "כל אדם זכאי לפרטיות ולצנעת חייו".

⁸ בג"צ 8070/98 האגודה לזכויות האזרח נ' משרד הפנים, פ"ד נה(4) 842.

⁹ בדומה לכך, המבחנים החוקתיים לפגיעה בזכות לפרטיות הוחלו גם בנסיבות בהן הפוגע בפרטיות הוא גורם פרטי שאינו כפוף ישירות לחוק היסוד, אולם קיימים פערי כוחות בינו לבין נושא המידע - המעביים על יכולתו של האחרון לתת הסכמה מדעת, חופשית ומרצון לפגיעה בפרטיותו. כך למשל ביחסי עובד מעביד, ראו דב"ע 97/4-70 אוניברסיטת תל אביב – ההסתדרות הכללית החדשה, פד"ע ל' 385, 411. ראו גם ע"ע (ארצי) 90/08 איסקוב נ' מדינת ישראל – הממונה על חוק עבודת נשים, (פורסם בנבו, 8.2.2011).

3.1.1.1. ככלל, על שימוש במצלמות מעקב במרחב הציבורי, במיוחד בידי רשויות, להבחן בתנאי פסקת ההגבלה החוקתית¹⁰. כך, לשם ביסוס התכלית הראויה והמידתיות, יש לקבל את ההחלטה על השימוש במצלמת מעקב באופן מושכל ומודע, לאחר בחינת הצרכים והחלופות לשימוש במצלמה, כפי שמוצע להלן.

3.1.1.2. בטרם קבלת ההחלטה על עצם השימוש במצלמה יש לערוך בדיקה מקיפה של השלכות השימוש במצלמה על זכויות הציבור¹¹, ובמיוחד על הזכות לפרטיות; ככל שתחום הכיסוי רחב יותר, והיקף האנשים המושפעים צפוי להיות גדול יותר – כך צריכה להיות הבדיקה המכינה עמוקה ומקיפה יותר¹². במסגרת הבדיקה יש להתייחס בין השאר לנושאים הבאים:

3.1.1.2.1. התכלית אותה מבקשים להשיג באמצעות מצלמות המעקב. מטרת הצבת המצלמות חייבת להיות מוגדרת באופן חד, ספציפי ומפורש – ולאחר שנקבעה המטרה אין להשתמש בצילומים למטרות זרות. במסגרת הגדרת המטרה כאמור, יש לבחון האם יש בסיס עובדתי לקיומה של בעיה שפתרונה מצריך הצבת מצלמות מעקב. בהקשר זה, על תכלית הפגיעה בזכות לפרטיות להיות "ראויה". כשמדובר ברשות שלטונית, בטרם החלטתה על התקנת המצלמה, על הרשות לבחון אם התכלית המיועדת להתקנת המצלמה מצויה בכלל בתחום סמכותה. רק אם התשובה לכך היא חיובית, תוכל הרשות להמשיך הלאה לבחינת השיקולים המפורטים בהמשך הנחיה זו להלן.

3.1.1.2.2. מידתיות השימוש במצלמות מעקב לשם השגת המטרה הרצויה, בשים לב לשלושת מבחני המשנה שהוכרו בפסיקה כקונקרטיזציה של עקרון המידתיות:

3.1.1.2.2.1. האם מצלמות המעקב הן בכלל האמצעי המתאים והיעיל להשגת המטרה הרצויה;

3.1.1.2.2.2. האם ניתן להשיג את המטרה הרצויה באמצעי שהוא פחות פוגעני בפרטיות (ראו פירוט להלן לגבי "תכנון לפרטיות");

3.1.1.2.2.3. התקנת מצלמות מעקב תהיה מידתית רק אם התועלת שתצמח ממנה גוברת על פגיעה בפרטיות שתיגרם בעטיה. לעניין יישום מבחן משנה זה,

¹⁰ הסמכה מפורשת בחוק, תכלית ראויה ועמידה במבחן המידתיות.

¹¹ הצבת מצלמת מעקב בשטח ציבורי עלולה להשפיע גם על אינטרסים אחרים של ציבור המשתמשים בו, בנוסף על הזכות לפרטיות: כך לדוגמה, מצלמה המופעלת לפי תזוזה עלולה למנוע משומרי שבת לעבור בתחום הכיסוי שלה.

¹² להשוואה ראו מדריך לביצוע תסקיר השפעה על הפרטיות (Privacy Impact Assessment) שפרסם נציב המידע הבריטי:

http://www.ico.gov.uk/for_organisations/data_protection/topic_guides/privacy_impact_assessment.asp
x; כמו כן ראו תוצאות של PIA שערך משרד בטחון הפנים האמריקאי (DHS) בטרם התקנת מצלמות מעקב במתקני המשרד: http://www.dhs.gov/xlibrary/assets/privacy/privacy_pia_mgmt_nac_cctv.pdf.

יצוין כי בשל טיבן והיקף השפעתן על הציבור, מצלמות המעקב יגרמו בדרך כלל לפגיעה משמעותית בפרטיות, ועל כן מה שנוטר לבדוק הוא בעיקר את התועלת שתופק מהתקנתן. ככל שהתועלת תהיה פחותה יותר כך יימצא שהתקנת מצלמות המעקב אינה מידתית.

3.1.1.2.3. כאשר מבקשים להתקין מצלמות מעקב במקומות המיועדים

לכינוס של קטינים, כגון מוסדות חינוך או מתנ"סים, יש לנקוט בזהירות יתרה בקבלת ההחלטה על הצבת המצלמות והקפדה על מיקומן ועל השימוש במידע הנאסף באמצעותן.

3.1.1.2.4. קבלת הכרעה נכונה בדבר התקנת מצלמת מעקב במרחב

הציבורי בידי רשות שלטונית מצדיקה בדרך כלל גם קיום שימוע ציבורי פומבי באופן שיאפשר לציבור המושפע מהניטור להביע עמדתו. אם שימוע מלא איננו אפשרי אזי לכל הפחות יש להיוועץ בשאר הרשויות ובעלי העניין הנוגעים בדבר או העשויים להיות מושפעים מהתקנתן של מצלמות ספציפיות; זאת, אלא אם קיימת מניעה חוקית לעריכת השימוע, או שפרסומו יפגע באופן ממשי בתכלית הצבת המצלמה. באין מניעה חוקית או פרקטית כמפורט לעיל, ועל מנת לאפשר לציבור להבין את התועלות מול "עלויות הפרטיות", על הרשות להציג לציבור את תוצאות תסקיר ההשפעה על הפרטיות שביצעה, ולכל הפחות את מלוא הפרטים הרלבנטיים לקבלת עמדה עניינית מהציבור. **דוגמא לפרטים הרלבנטיים לביצוע שימוע מוצגת בנספח א'.** החלטה על הצבת מצלמות צריכה להיות קצובה בזמן, ולהבחן מחדש בהתאם לנסיבות. לכן מעת לעת על הרשויות לחזור ולבחון האם הנסיבות שהצדיקו את הצבתן של המצלמות מלכתחילה עדיין עומדות בתוקפן, והאם המשך השימוש במצלמות עומד במבחן המידתיות.

3.1.2. תכנון לפרטיות בעת הפעלת מצלמות מעקב: מיקום, כיסוי ופונקציונליות - בתכנון

מערכת מצלמות מעקב ובשימוש בהן, ההגנה על פרטיות הציבור צריכה לשמש שיקול מרכזי. יישומה של תפיסת "תכנון לפרטיות" (Privacy By Design) כבר במהלך התקנת מערכת המצלמות יסייע להפעיל אותן בהתאם לעקרון המידתיות החולש על פגיעה בזכויות חוקתיות כדוגמת הזכות לפרטיות. בהקשר זה יש לבחון את הנושאים הבאים:

3.1.2.1. מיקום התקנת המצלמות וזווית הצילום - יש להציב את המצלמה במקום

ובזווית שיכסו במידת האפשר רק את השטחים הרלבנטיים, ויקלטו באופן

המזערי האפשרי את השטח שאיננו רלבנטי למטרת הצבתה של המצלמה¹³. במקרים בהם לא ניתן למנוע צילומו של שטח הרחב מן הנדרש, יש לשקול שימוש בטכניקות הסוואה או ערבול של הצילומים העודפים, או להגביל את יכולת ההתמקדות של המצלמה;

3.1.2.2. **מספר המצלמות** - רצוי להתקין בכל אתר את מספר המצלמות המינימאלי החיוני להשגת המטרה המבוקשת. מספר מצלמות גדול מן הנדרש עלול להביא לשימוש לא יעיל ולאיסוף מידע עודף הפוגע כשלעצמו בפרטיות העוברים ושבים;

3.1.2.3. **זמני הצילום** - כדי שפגיעת המערכת בפרטיות תהיה מידתית, יש לצמצם את פעילות המצלמות רק לזמנים בהם הצילום הוא רלבנטי למטרה המבוקשת. קיימים מנגנונים המאפשרים את הפעלת המצלמה רק כאשר יש תנועה במתחם המצולם;

3.1.2.4. **רזולוציית התמונה ואיכותה** - על איכות הצילום להתאים למטרה המבוקשת. במקרים בהם תכלית הצבת המצלמה אינה מחייבת זיהוי פנים של אדם ספציפי (למשל בבקרת תנועה), אזי איכות גבוהה של התמונה תהיה בלתי מידתית משום שתאסוף פרטי מידע עודפים שאינם חיוניים;

3.1.2.5. שימוש **בפונקציות מיוחדות** של מצלמת מעקב, כגון אלה המפורטות להלן, מחייב תשומת לב מיוחדת ויישום קפדני של מידתיות הפגיעה הנובעת מהשימוש בהן:

3.1.2.5.1. שילוב של מערכת מצלמות המעקב עם מידע השמור במאגרי מידע אחרים, לרבות מאגרים ביומטריים;

3.1.2.5.2. טכנולוגיות זיהוי פנים או זיהוי צורת הליכה;

3.1.2.5.3. יכולות מעקב דינמיות המופעלות על בסיס קול או על בסיס מאפיינים מיוחדים שהוגדרו מראש, כגון תנועה, לבוש או שפת גוף של האובייקטים המצולמים;

3.1.2.5.4. צילום תרמי או אינפרא אדום המסוגל לקלוט תמונה בחשיכה או בתנאי תאורה קלושים;

3.1.2.5.5. מפתוח ותיוג מתוחכמים של התמונות המוקלטות המאפשרים לבצע בהן חיפוש אוטומטי;

3.1.2.6. אין להשתמש במצלמות מעקב לצורך הקלטת קול, אלא לפי הוראות חוק האזנת סתר, התשל"ט-1979.

3.1.3. יידוע הציבור על הצבת מצלמת מעקב

¹³ ראו למשל הנחיות נציבות המידע הבריטית (ICO) בנושא "CCTV Code of Practice" (סעיף 6): http://www.ico.gov.uk/for_organisations/topic_specific_guides/cctv.aspx. להגבלת תחום הכיסוי של הצילום חשיבות גם בשל האפשרות שבעת מתן זכות העיון בצילום מסוים, הפגיעה בפרטיות של צדדים שלישיים מצטמצמת.

3.1.3.1. האיסור שבסעיף 1 לחוק לפגוע בפרטיותו של אדם ללא הסכמתו, ודרישת השקיפות המוטלת בסעיף 11 לחוק מחייבים ליידע את הציבור על הצבת מצלמת מעקב. **אמצעי הידוע המינימלי הוא הצגת שלטים בסמוך למקום בו המצלמה מותקנת, וכן בכניסה לאזור הכיסוי של המצלמה** (אם הכניסה ממוקמת הרחק ממיקומה הפיזי של המצלמה), כדי להתריע על קיום מצלמת מעקב בפני הציבור בטרם כניסתו לאזור המצולם. בבניינים או במתחמים מגודרים רצוי להציב שלט גם על דלת הכניסה לבניין/מתחם. החובה להציב שלטי אזהרה מקבלת משנה חשיבות ותוקף כאשר קשה להבחין בקיומה של המצלמה (בשל מיקומה או צורתה). במקומות כינוס של ילדים, כגון מוסדות חינוך או מתנ"סים, ראוי לפרסם את הצבת המצלמה בדרכים נוספות, ובמידת האפשר גם ליידע באופן אקטיבי את ההורים.

3.1.3.2. **שלט האזהרה חייב להיות קריא וברור**, לרבות מבחינת גודלו, ורצוי שיכלול את הפרטים הבאים:

3.1.3.2.1. ציור של מצלמה, או סמל גרפי מקובל אחר המעביר בצורה ברורה את המסר שהאתר מצולם (רצוי לקבוע סימול אחיד);

3.1.3.2.2. שמו של הארגון האחראי על הצבת המצלמה¹⁴;

3.1.3.2.3. תיאור תמציתי של מטרת הצבת המצלמה, למשל: "בטיחות", "מניעת עבירות", "בקרת תחבורה";

3.1.3.2.4. כתובת אתר האינטרנט, אם קיים, בו מצויה רשימת המצלמות ומדיניות השימוש בהן (כמפורט בסעיף 3.1.3.3 להלן), או מספר טלפון וכתובת דוא"ל למענה על שאלות בנוגע לשימוש במצלמה.

3.1.3.3. לקיום דרישת השקיפות לפי סעיף 11 לחוק, ואם אין לכך מניעה חוקית או חשש לפגיעה ממשית בתכלית הלגיטימית של הצבת המצלמה, רצוי שהגורם האחראי על התקנת מצלמת המעקב **יפרסם גם רשימה מרוכזת של מקומות התקנת מצלמות מעקב באתר האינטרנט שלו**. בנספח ב' להנחיה מוצגת דוגמא למידת הפירוט שתוצג ברשימה.

3.1.4. שמירת הצילומים ומחיקתם

3.1.4.1. שמירת הצילומים לאחר שהם אינם נחוצים עוד מהווה הפרה של עקרון הגבלת המטרה¹⁵ ויוצרת סיכוני אבטחת מידע מיותרים, ומשום כך גם פוגעת בזכות החוקתית לפרטיות במידה העולה על הנדרש.

¹⁴ "בעל המאגר" בלשונו של חוק הגנת הפרטיות; ציון זהותו של הארגון בשלט מיותרת כאשר היא ברורה מנסיבות העניין, למשל כשמצלמה מוצבת בתוך חנות או בכניסה למתקן מאובטח.
¹⁵ הקבוע בסעיפים 2(9) ו-8(ב) לחוק, והפרתו היא עבירה על סעיפים 5 ו-31א לחוק.

3.1.4.2. בראש ובראשונה יש לבחון בקפידה האם מטרת התקנת המצלמות בכלל מחייבת הקלטה של הצילומים, או שמא ניתן להסתפק בצילום חי בלבד. הקלטה שאינה נחוצה להגשמת המטרה אינה עומדת במבחני המידתיות.

3.1.4.3. ככל שקיים צורך להקליט, יש לקבוע את משך התקופה בה יישמרו ההקלטות. משך שמירת הצילומים יקבע בכל מקרה לגופו לפי מבחני המידתיות, בהתאם למטרה הספציפית של התקנת המצלמה ולרגישות המידע הנקלט בעדשתה.

3.1.4.4. כדי למנוע תקלות מומלץ לתכנן את מערכת ההקלטה מראש לפי תפיסת "תכנון פרטיות" (Privacy By Design) כך שהצילומים המוקלטים יימחקו אוטומטית לאחר פרק הזמן המוגדר. כדי לחסוך במשאבים אפשר גם לתכנן את ההקלטה כך ש"תדרוס" צילומים ישנים.

3.1.5. זכות העיון של המצולם – אופן מתן זכות העיון במידע מוסדר בסעיף 13 לחוק ובתקנות הגנת הפרטיות (תנאים לעיון במידע וסדרי הדין בערעור על סירוב לבקשת עיון), התשמ"א-1981, אולם לעיון בצילומים במצלמות המעקב יש להתייחס למאפיינים ייחודיים:

3.1.5.1. לנוכח אופי המאגר ובשים לב לקשיים הפרקטיים והמשפטיים הכרוכים במימוש זכות עיון באוסף הצילומים, סבור הרשם שבדרך כלל לא יהיה צורך להעניק זכות עיון במאגר הקלטות בו לא בוצע עיבוד של המידע המאפשר אחזור לפי זהות המצולמים, בתנאי שמשך שמירת הצילומים אינו עולה על 30 ימים.

3.1.5.2. אופיו של המידע האגור במאגר מחייב שזיהויו של מבקש העיון בצילומים יעשה גם לפי תמונה;

3.1.5.3. כיוון שעל פי רוב בשלב הראשון, האנשים המצולמים לא יהיו מזוהים ולא ניתן יהיה לערוך בהקלטות חיפוש ממוחשב לפי שם, על הבקשה לעיון במאגר להיות קונקרטי וספציפית יותר מן הרגיל: ניתן לדרוש ממבקש העיון שיפרט את התאריך ואת השעה המדויקים בה הוא מבקש לעיין והסבר מדוע הוא מבקש לעיין במידע ממועדים אלה;

3.1.5.4. מתן זכות עיון בצילומים לפלוני עשוי לחשוף אותו למידע עודף לעניין זכות העיון שלו ועלול לפגוע בפרטיות של אנשים אחרים. לכן, כאשר בצילום בו מבקש נושא המידע לעיין מופיעים גם אנשים אחרים, יש לנהוג בבקשה במשנה זהירות: אפשרות אחת היא למחוק מהסרט את הדמויות האחרות או לטשטש אותן; אפשרות אחרת המתאימה יותר לצילומים במצלמה שהותקנה באזור בו הציפיה לפרטיות היא פחותה – היא לאפשר למבקש

העיון לצפות בהקלטה במתקני מפעיל המצלמה אך להימנע מלמסור לו
העתק שלה¹⁶.

3.1.6.3. אבטחת מידע - סעיף 17 לחוק מטיל אחריות לאבטחת המידע במאגר על בעל מאגר המידע, מנהל מאגר המידע והמחזיק בו. אבטחת מידע מוגדרת בסעיף 7 לחוק כהגנה על שלמות המידע ומניעת חשיפתו העתקו או שימוש בו ללא רשות כדין. על הגורמים האחראים לאבטחת המידע מוטל לנקוט בכל האמצעים הדרושים להשגת רמה נאותה שלה לפי דרישות הדין והרגולציה המעודכנים למועד הרלבנטי¹⁷, כאשר המינימום הנדרש הוא נקיטת אמצעי האבטחה המפורטים בסעיף 3 לתקנות הגנת הפרטיות (תנאי החזקת מידע ושמירתו וסדרי העברת מידע בין גופים ציבוריים), התשמ"ו-1986. באופן כללי, אבטחת המידע במערכת מצלמות מעקב המופעלת בידי גוף פרטי או ציבורי כאחד, מחייבת:

3.1.6.1. קיום הגנה פיזית ולוגית על המערכת¹⁸;

3.1.6.2. קביעת נהלים ברורים להקלטת הצילומים, לעיבודם ולהפצתם ולאבטחת המידע בהם;

3.1.6.3. קביעת רשימת מורשי גישה, והטלת מגבלות על גישתם למידע¹⁹;

3.1.6.4. הקפדה בבחירת העובדים שיהיו בעלי גישה למידע, הדרכה נאותה שלהם בדבר נהלי אבטחת המידע ובדבר חובותיהם לפי הנהלים ולפי החוק, והחתמת העובדים על התחייבות לסודיות וחובותם להימנע ממשירת תוכן הצילומים לגורמים בלתי מוסמכים;

3.1.6.5. על מפעיל מערכת המצלמות לנקוט משנה זהירות אם הוא נעזר בשירותי מיקור חוץ²⁰, שכן שימוש בקבלנים אינו מסיר את האחריות ממפעיל מצלמות המעקב לקיום כל החובות החלות עליו מכוח החוק, במיוחד לעניין פעולות רגישות יותר כגון העתקת הצילומים, מחיקתם או עריכתם, אותן עדיף שיבצע מזמין השירות ולא עובדי הקבלן. ביחס לרשות שלטונית

¹⁶ סעיף 2(א) לתקנות העיון מאפשר להעניק את זכות העיון בתדפיס או במצג; לעניינו "תדפיס" קרי – העתק מן ההקלטה. לפי בג"צ 2303/90 פיליפוביץ נ' רשם החברות, פ"ד מו(1) 410, ובג"צ 7256/95 פישלר נ' מפכ"ל המשטרה, פ"ד נ(5) 1 ישנה אמנם עדיפות לקיים את זכות העיון באמצעות מסירת "תדפיס" – אולם במקרה שלפנינו זכותם החוקתית לפרטיות של האנשים האחרים המופיעים בצילום עשויה להטות את הכף לכיוון עיון באמצעות מצג דווקא.
¹⁷ בנוסף על התקנות התקפות, פרסמה רמו"ט ביום 3.6.12, בשיתוף עם מחלקת יעוץ וחקיקה במשרד המשפטים, טיוטת תקנות מפורטות בעניין אבטחת מידע בגופים ציבוריים ופרטיים כאחד. גם בטרם כניסת התקנות החדשות לתוקף, ניתן להיעזר בהן כדוגמא לפרקטיקה ראויה. ראו:

<http://www.justice.gov.il/NR/rdonlyres/C155FC71-80CD-45E7-B7AE-B40B1289D4CE/35988/dataprotectionpaper2.pdf>

¹⁸ במערכות מצלמות רבות יש אפשרות גישה מרחוק אל המחשב המכיל את המידע המצולם, על גבי רשת האינטרנט. במערכות אלה סיכוני אבטחה הנובעים מקישוריות האינטרנט. יש לתת את הדעת לסיכונים אלה בעת שמירה של המידע.
¹⁹ ההרשאה לצפייה בצילומי המצלמה ולהקלטתם תהיה רק על בסיס צורך לדעת, ורק במידה הנדרשת; רשימת הרשאות הגישה צריכה להיות מפורטת ומדויקת בשים לב לסוגים השונים של הפעולות שניתן לבצע במערכת מצלמות המעקב ובצילומם הנאגרים בה, למשל: רשות לראות את הצילום בזמן אמת; צפייה בצילומים המוקלטים; הרשאה להעתיק את ההקלטות; הרשאה לשליטה במערכות הזום והכוונתן של המצלמה; יכולת מחיקה או עריכה של הצילומים.
²⁰ ראו הרשות למשפט, טכנולוגיה ומידע, משרד המשפטים "הנחיית רשם מאגרי מידע 2/2011 בנושא שימוש בשירותי מיקור חוץ (outsourcing) לעיבוד מידע אישי" בכתובת:

<http://www.justice.gov.il/MOJHeb/ILITA/Hanchayot/HanchayotDB/HanhayotDB.htm>

במחלקת יעוץ וחקיקה במשרד המשפטים מתבצעת בימים אלה עבודת מטה במטרה לפרסם הנחיית יעוץ משפטי לממשלה בנושא היבטי הפרטיות של מיקור חוץ של עבודות ושירותים מגופים ציבוריים.

הפרטת השימוש באמצעי הפוגע באופן חמור בפרטיות – כדוגמת הפעלת אמצעי מעקב במרחב הציבורי - איננה עניין של מה בכך והשלכותיה על חירויות האדם עשויות להיות עמוקות ונרחבות ;

3.1.6.6. קיום מערכת ניטור שתאפשר תיעוד ובקרה של כל ניסיונות הגישה למערכת : מי נחשף למידע, לאיזה סוג של מידע ומתי ;

3.1.6.7. לבחון את יישומם של אמצעים משפרי פרטיות (privacy enhancing technologies) לצורך מניעה של שימוש לא ראוי במידע²¹.

3.1.7. הגבלת השימוש במידע - אין לעשות שימוש בצילומים, ובכלל זה העברה, מסירה או גילוי לגורמים שאינם קשורים לארגון מציב המצלמות או למטרה המקורית של השימוש בצילומים²². קל וחומר, שאסור גם למסור את הצילומים ממצלמת המעקב לפרסום באמצעי התקשורת, אלא במקרים קונקרטיים שבהם יש נימוקים מיוחדים ויוצאי דופן לכך.

3.2. כלי עזר ליישום האמור בהנחיה זו מצוי בנספח ג'.

²¹ בין אמצעים אלה ניתן למנות :

- אמצעים לאנונימיזציה של המידע המצולם (data anonymization) ;
- אמצעים להצפנה של המידע המצולם (data encryption) ;
- אמצעים למזעור המידע המצולם (data minimization) ;
- אמצעים לזיהוי זהותם של משתמשים במידע המצולם (identity systems) ;
- אמצעים להגבלת השימוש במידע המצולם על ידם (digital rights management) ;
- אמצעים למעקב וניטור אחר השימוש במידע המצולם.

²² האמור אינו מתייחס למסירת הצילומים לגופים המפעילים סמכויות חקירה, לגורמים אחרים הרשאים לקבל אותם בהתאם להוראות הדין, או למסירת המידע לפי צו שיפוטי.

נספח א' – דוגמא לשימוע בעניין התקנת מצלמת מעקב במרחב הציבורי

חלק א' – פרטים אודות איסוף – מיקום המצלמה

1. המיקום המבוקש להתקנת המצלמה והשטח המכוסה על ידה. עדיף בסימון על גבי מפה.
2. שמו של הארגון האחראי על הצבת המצלמה.
3. סוג מורשי הגישה למידע.
4. מטרת הצבת המצלמה במיקום זה.
5. אתרים רגישים (כגון מוסדות רפואיים או בתי ספר) הנכללים בשטח המכוסה.
6. החלופות שנבדקו להצבת מצלמה.
7. מאפייני המצלמה - סוג המצלמה, יכולות צילום (רזולוציה), תנאי צילום וכד'.
8. שעות פעילות המצלמה.
9. משך שמירת המידע במאגר.

נספח ב' – דוגמא לפרטים שיש למסור אודות הפעלת מצלמת מעקב במסגרת קיום חובת
השקיפות לפי סעיף 11 לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981

1. מיקום המצלמה והשטח המכוסה על ידה.
2. הארגון האחראי על הצבתה.
3. תיאור מאפייני המצלמה ויכולותיה ; האם הצילומים מוקלטים.
4. מטרת הצבת המצלמה ומטרת שמירת ההקלטות.
5. משך שמירת ההקלטות.
6. שעות הפעלת המצלמה.
7. פרטי הגורם האחראי לצפייה ושמירה של המידע.
8. פרטי מנהל מאגר המידע.
9. פרטי התקשרות לצורך מימוש זכות העיון בהקלטות לפי סעיף 13 לחוק.

**נספח ג' - רשימת בדיקה לקיום הוראות ההנחיה בהתקנת ושימוש במצלמות מעקב
ובמאגרי הצילומים הנקלטים בהן**

נושא	סעיף בהנחיה	תוכן הבדיקה	הערות
קבלת ההחלטה על הצבת מצלמות מעקב	3.1.1.2	עריכת בדיקה מקיפה, ובמקרים המתאימים גם תסקיר מלא, של השלכות השימוש במצלמה על זכויות הציבור, ובמיוחד על הזכות לפרטיות	בבדיקה המקדמית יש להתייחס לנושאים: תכלית השימוש במצלמות המעקב; מידתיות השימוש במצלמות המעקב; בחינת מקרים מיוחדים כגון הצבת מצלמות מעקב במקומות בהם מצויים קטינים; עריכת שימוע ציבורי פומבי במקרים מסוימים (ראו נספח א' להנחיה לעניין זה)
הפעלת מצלמות מעקב: מיקום, כיסוי ופונקציונליות	3.1.2.1	מיקום המצלמות וזווית הצילום במקום ובזווית שיכסו במידת האפשר רק את השטחים הרלבנטיים, ויקלטו באופן המזערי האפשרי את השטח שאיננו רלבנטי למטרת הצבתה של המצלמה	
	3.1.2.2	רצוי להתקין בכל אתר את מספר המצלמות המינימאלי החיוני להשגת המטרה המבוקשת	
	3.1.2.3	יש לצמצם את פעילות המצלמות רק לזמנים בהם הצילום הוא רלבנטי למטרה המבוקשת	
	3.1.2.4	על איכות הצילום להתאים למטרה המבוקשת	
	3.1.2.5	שימוש בפונקציות מיוחדות של מצלמת מעקב, כגון אלה המפורטות להלן, מחייב תשומת לב מיוחדת ויישום קפדני של מידתיות הפגיעה הנובעת מהשימוש בהן	
	3.1.2.6	אין להשתמש במצלמות מעקב לצורך הקלטת קול, אלא לפי הוראות חוק האזנת סתר, התשל"ט-1979	
יידוע הציבור על הצבת מצלמת מעקב	3.1.3.1	יש ליידע את הציבור על הצבת מצלמות מעקב. אמצעי היידוע המינימלי הוא הצגת שלטים בסמוך למקום בו המצלמה מותקנת	

נושא	סעיף בהנחיה	תוכן הבדיקה	הערות
	3.1.3.2	שלט האזהרה חייב להיות קריא וברור, לרבות מבחינת גודלו	פרטים שרצוי לכלול בשלט: ציור של מצלמה, או סמל גרפי מקובל אחר; שם הארגון האחראי על הצבת המצלמה; תיאור תמציתי של מטרת הצבת המצלמה; אם קיים, כתובת אתר האינטרנט בו מצויה רשימת המצלמות ומדיניות השימוש בהן, או מספר טלפון וכתובת דוא"ל למענה על שאלות בנוגע לשימוש במצלמה.
	3.1.3.3	רצוי שהגורם האחראי על התקנת מצלמת המעקב יפרסם גם רשימה מרוכזת של מקומות התקנת מצלמות מעקב באתר האינטרנט שלו (אם אין לכך מניעה חוקית או חשש לפגיעה ממשית בתכלית הלגיטימית של הצבת המצלמה)	בנספח ב' להנחיה מוצגת דוגמא למידת הפירוט שתוצג ברשימה
שמירת הצילומים ומחיקתם	3.1.4.2	יש לבחון בקפידה האם מטרת התקנת המצלמות בכלל מחייבת הקלטה של הצילומים, או שמא ניתן להסתפק בצילום חי בלבד	
	3.1.4.3	ככל שקיים צורך להקליט, יש לקבוע את משך התקופה בה יישמרו ההקלטות	משך שמירת הצילומים יקבע בכל מקרה בנפרד לפי מבחני המידתיות, בהתאם למטרה הספציפית של התקנת המצלמה ולרגישות המידע הנקלט בעדשה
	3.1.4.4	מומלץ לתכנן את מערכת ההקלטה מראש לפי תפיסת "תכנון לפרטיות" (Privacy By Design) כך שהצילומים המוקלטים יימחקו אוטומטית לאחר פרק הזמן המוגדר	
זכות העיון של המצולם	3.1.5.2	בעת מימוש זכות העיון זיהויו של מבקש העיון בצילומים יעשה גם לפי תמונה	
	3.1.5.3	על הבקשה לעיון במאגר להיות קונקרטי וספציפית יותר מן הרגיל	

נושא	סעיף בהנחיה	תוכן הבדיקה	הערות
	3.1.5.4	כאשר בצילום בו מבקש נושא המידע לעיין מופיעים גם אנשים אחרים, יש לנהוג בבקשה במשנה זהירות	
	3.1.6.1	קיום הגנה פיזית ולוגית על מערכת מצלמות המעקב	
	3.1.6.2	קביעת נהלים ברורים להקלטת הצילומים, לעיבודם ולהפצתם ולאבטחת המידע בהם	
	3.1.6.3	קביעת רשימת מורשי גישה, והטלת מגבלות על גישתם למידע	
	3.1.6.4	הקפדה בבחירת העובדים שיהיו בעלי גישה למידע, הדרכה נאותה שלהם בדבר נהלי אבטחת המידע ובדבר חובותיהם לפי הנהלים ולפי החוק, והחתמת העובדים על התחייבות לסודיות ולהימנע ממשירת תוכן הצילומים לגורמים בלתי מוסמכים	
אבטחת מידע	3.1.6.5	יש לנקוט משנה זהירות בשירותי מיקור חוץ, שכן שימוש בקבלנים אינו מסיר את האחריות ממפעיל מצלמות המעקב לקיום כל החובות החלות עליו מכוח החוק, במיוחד לעניין פעולות רגישות יותר כגון העתקת הצילומים, מחיקתם או עריכתם אותן עדיף שיבצע מזמין השירות ולא עובדי הקבלן	ראו הנחיית רשם מאגרי מידע 2/2011 בנושא שימוש בשירותי מיקור חוץ (outsourcing) לעיבוד מידע אישי
	3.1.6.6	קיום מערכת ניטור שתאפשר תיעוד ובקרה של כל ניסיונות הגישה למערכת: מי נחשף למידע, לאיזה סוג של מידע ומתי	
	3.1.6.7	לבחון את יישומם של אמצעים משפרי פרטיות (privacy enhancing technologies) לצורך מניעה של שימוש לא ראוי במידע	
הגבלת השימוש במידע	3.1.7	אין להעביר את הצילומים, למסור או לגלות אותם לגורמים שאינם קשורים לארגון זרים או למטרה זרה	

מידע לגבי ההנחיה

1. מס' ההנחיה: 4/2012
2. נושא ההנחיה: שימוש במצלמות מעקב ובמאגרי הצילומים הנקלטים בהן
3. תאריך פרסום: 21/10/2012
4. בתוקף מתאריך: 21/10/2012
5. חוקים שאוזכרו:
 - א. חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו
 - ב. חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981
 - ג. חוק האזנות סתר, התשל"ז-1977
 - ד. תקנות הגנת הפרטיות (תנאים לעיון במידע וסדרי הדין בערעור על סירוב לבקשת עיון), התשמ"א-1981
 - ה. תקנות הגנת הפרטיות (תנאי החזקת מידע ושמירתו וסדרי העברת מידע בין גופים ציבוריים), התשמ"ו-1986
 - ו. חוק העבירות המינהליות, השתמ"ו – 1985, ותקנות העבירות המינהליות (קנס מינהלי – הגנת הפרטיות), תשס"ד – 2004
 - ז. טיוטת תקנות הגנת הפרטיות (אבטחת מידע)
6. פסקי דין שאוזכרו:
 - א. בג"צ 2303/90 פיליפוביץ נ' רשם החברות, פ"ד מו(1) 410
 - ב. בג"צ 7256/95 פישלר נ' מפכ"ל המשטרה, פ"ד נ(5) 1
 - ג. דבי"ע 4-70/97 אוניברסיטת תל אביב – ההסתדרות הכללית החדשה, פד"ע ל' 385, 411
 - ד. בג"צ 8070/98 האגודה לזכויות האזרח נ' משרד הפנים ואח', פ"ד נח(4) 842
 - ה. ע"ע 90/08 איסקוב נ' מדינת ישראל – הממונה על חוק עבודת נשים, (פורסם בנבו, 8.2.2011).
7. מאמרים שאוזכרו:
 - א. מ. בירנהק, "שליטה והסכמה: הבסיס העיוני של הזכות לפרטיות", משפט וממשל יא תשס"ח 9, 57
 - ב. אפרת וקסמן, דנה בלאנדר, דגמים של שיתוף אזרחים, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2002, עמ' 45-54
8. הנחיות היועץ המשפטי לממשלה שאוזכרו: אין.
9. הנחיות רשם מאגרי מידע שאוזכרו: הנחיית רשם מאגרי מידע 2/2011 בנושא שימוש בשירותי מיקור חוץ (outsourcing) לעיבוד מידע אישי
10. מילות מפתח: אבטחת מידע, גילוי נאות, הסכמה מדעת, הסכמה מכללא, זכות עיון, מאגר מידע, מידע רגיש, מצלמות מעקב, שקיפות, CCTV.
11. עדכונים

תאריך	פרטים	גרסה